

**Адміністративне право
України. Повний курс.
Видання четверте**

У підручнику подано повний курс адміністративного права. За основу взято теоретичні положення та практику діяльності публічної адміністрації, що відповідає цінностям людиноцентристської теорії, коли публічна адміністрація має якнайповніше задовольняти права, свободи й законні інтереси приватних осіб відповідно до цінностей ЄС.

Підручник може бути використано студентами в освітньому процесі, аспірантами, викладачами навчальних закладів, науковцями, членами уряду України та іншими посадовими особами органів публічної влади, народними депутатами, апаратом суду, активістами громадських об'єднань, а також усіма, хто цікавиться адміністративним правом.

Підручник стане в нагоді під час підготовки до вступних випробувань і під час вступу на основі ступеня бакалавра на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 081 «Право», а також у підготовці до відповідних кваліфікаційних іспитів кандидатів на посади суддів, прокурорів, на здобуття свідоцтва про право на адвокатську діяльність.

**Академія адміністративно-правових наук
Науково-дослідний інститут публічного права**

**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО УКРАЇНИ.
ПОВНИЙ КУРС**

ПІДРУЧНИК

Видання третє

ОЛДІПІЮС

2020

**ADMINISTRATIVE LAW OF UKRAINE.
FULL COURSE**

TEXTBOOK

Third edition

OLDIPLUS
2020

УДК 342.951:351.813(477)
А19

Рекомендовано до друку
Правлінням Академії адміністративно-правових наук
(протокол № 1 від 17 березня 2020 р.)
Вченою радою Науково-дослідного інституту публічного права
(протокол № 3 від 18 березня 2020 р.)

Авторський колектив

Валентин Галуцько, Тетяна Коломоєць, Оксана Кузьменко, Петро Діхтієвський, Анатолій Комзюк, Семен Стеценко, Надія Армаш, Дмитро Беззубов, Анатолій Берлач, Вікторія Біла, В'ячеслав Бойко, Андрій Бойчук, Юрій Буглак, Олександр Буханевич, Анна Бучинська, Вікторія Васильківська, Наталя Васильченко, Ганна Васіна, Юлія Ващенко, Наталя Галіцина, Андрій Галуцько, Віра Галуцько, Ігор Глобенко, Степан Гончарук, Сергій Гречанюк, Олена Гулак, Анна Даниленко, Сусанна Дембіцька, Олена Джафарова, Сергій Діденко, Петро Діхтієвський, Олексій Дрозд, Дмитро Журавльов, Олег Заярний, Олександр Зима, Артур Замрига, Андрій Іванищук, Тетяна Карабін, Борис Кіндюк, Сергій Кічмаренко, Лариса Коваленко, Анна Коваль, Андрій Ковальчук, Людмила Кожура, Олена Коротун, Людмила Корнута, Сергій Короед, Інеса Костенко, Сергій Кузніченко, Віталій Кузьмишин, Володимир Курило, Ксенія Куркова, Володимир Куценко, Олександр Лавринович, Ярослав Лазур, Діана Левченко, Юлія Легеца, Михайло Лошицький, Андрій Манжула, Олеся Марченко, Світлана Марченкова, Тетяна Мацелик, Олена Мілієнко, Роман Мкртчян, Сергій Мосьондз, Віталій Оксін, Ірина Орловська, Сергій Петков, Юлія Пирожкова, Микола Пихтін, Світлана Попова, Алла Полоченко, Ольга Правоторова, Ірина Риженко, Олександр Рогач, Леся Руснак, Марина Савюк, Олена Салманова, Роман Саунін, Олександр Світличний, Євгеній Сердюк, Сергій Слюсаренко, Євген Соболев, Ольга Соловійова, Ірина Сопілко, Лариса Сорока, Валентина Стеценко, Руслан Тополя, Олена Улютіна, Олег Хамходера, Надія Христинченко, Сергій Циганок, Катерина Чижмарь, Вікторія Чорна, Анна Шарая, Шопіна Ірина, Олена Яра.

Рецензенти:

Олександр Бандурка – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, заслужений юрист АР Крим, академік Національної академії правових наук України;

Роман Мельник – доктор юридичних наук, професор, академік Академії АПН;

Павло Лютіков – доктор юридичних наук, професор, академік Академії АПН

Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галуцько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко та ін. ; за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. – Видання третє. – А19 Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. – 584 с.

ISBN 978-966-289-367-0

У підручнику подано повний курс адміністративного права. За основу взято теоретичні положення та практику діяльності публічної адміністрації, що відповідає цінностям людиноцентристської теорії, коли публічна адміністрація має якнайповніше задовольняти права, свободи й законні інтереси приватних осіб відповідно до цінностей ЄС.

Підручник може бути використано студентами в освітньому процесі, аспірантами, викладачами навчальних закладів, науковцями, членами уряду України та іншими посадовими особами органів публічної влади, народними депутатами, апаратом суду, активістами громадських об'єднань, а також усіма, хто цікавиться адміністративним правом.

Підручник стане в нагоді під час підготовки до вступних випробувань і під час вступу на основі ступеня бакалавра на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 081 «Право», а також у підготовці до відповідних кваліфікаційних іспитів кандидатів на посади суддів, прокурорів, на здобуття свідоцтва про право на адвокатську діяльність.

УДК 342.951:351.813(477)

© Колектив авторів, 2020
© НДПП, 2020

ISBN 978-966-289-367-0

UDC 342.951:351.813(477)
A19

Recommended for publishing by Academy of Administrative Law
(Protocol № 1 of March 17,2020)
by Academic Council of the Scientific Institute of Public Law
(Protocol № 3 of 18 March,2020)

The Authors Team:

Valentyn Halunko, Tetiana Kolomoiets, Oksana Kuzmenko et al.

Reviewers:

Oleksandr Bandurka – Doctor of Law, Professor, Merited Lawyer of Ukraine, Merited Lawyer of the Autonomous Republic of Crimea, Academician of National Academy of Legal Sciences of Ukraine;

Roman Melnyk – Doctor of Law, Professor, Academician of National Academy of Legal Sciences;

Pavlo Liutikov – Doctor of Law, Professor, Academician of National Academy of Legal Sciences.

A19 **Administrative law of Ukraine. Full course:** textbook / V. Halunko, P. Dikhtievskiy, O. Kuzmenko et al. ; in a row. V. Halunka, O. Pravotorovoi. – Third edition. – Kherson : OLDI-PLUS, 2020. – 584 p.

ISBN 978-966-289-367-0

This book reveals a full course of administrative law based on the same name field of public law. The book is built upon the theoretical principles and practices of public administration that are consistent with the values of human-centered ideology, namely the public administration meeting the rights, freedoms and legitimate interests of individuals in accordance with the values of the EU.

The book can be used by students in the educational process, graduate students, teachers of educational institutions, scientists, members of the Government of Ukraine and other officials of public authorities, as well as people's deputies of Ukraine, court administration, activists of public associations and all those who are interested in administrative law.

The textbook will be useful when preparing for entrance examinations and when acquiring master's degree on a specialty 081 'Law', as well as for preparing for the qualification examinations of candidates for positions of judges, prosecutors, as well as for obtaining the law license.

УДК 342.951:351.813(477)

ЗМІСТ

Глава I ЗАГАЛЬНЕ АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Розділ 1	
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА	17
1.1. Основоположні категорії адміністративного права	17
1.1.1. Публічне адміністрування як форма реалізації публічної влади	17
1.1.1.1. Види публічного адміністрування	20
1.1.2. Суб'єкти публічного адміністрування	21
1.1.3. Публічний інтерес	23
1.2. Адміністративне право як складова публічного права	24
1.2.1. Призначення (мета і завдання) адміністративного права	24
1.2.2. Предмет адміністративного права	26
1.2.3. Адміністративно-правові відносини	27
1.2.3.1. Відносини, що складають предмет адміністративного права України	34
1.2.4. Адміністративне право як галузь, наука та навчальна дисципліна	34
1.2.5. Відмежування адміністративного права від цивільного права	36
1.3. Взаємодія адміністративного права України та європейського адміністративного права	38
1.4. Система адміністративного права України	40
Розділ 2	
ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА	45
2.1. Поняття та значення принципів адміністративного права	45
2.2. Принцип верховенства права в адміністративному праві	46
2.2.1. Принцип законності в адміністративному праві	49
2.3. Принципи належного врядування	50
2.3.1. Основні принципи належного врядування	52
2.3.1.1. Принцип забезпечення участі в ухваленні рішень і належного реагування	52

2.3.1.2. Принцип відкритості й прозорості	53
2.3.1.3. Принцип добросовісності й етичної поведінки	54
2.3.1.4. Принципи ефективності, компетентності й спроможності	55
2.3.1.5. Принцип інноваційності та відкритості до змін	55
2.3.1.6. Принцип сталості та довгострокової орієнтованості	55
2.3.1.7. Принципи поваги до прав людини та культурної різноманітності	56
2.3.1.8. Принципи забезпечення соціальної згуртованості й підзвітності	57
Розділ 3	
ДЖЕРЕЛА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА,	59
3.1. Поняття та види джерел адміністративного права	59
3.1.1. Система джерел адміністративного права	59
3.1.2. Значення джерел адміністративного права	60
3.2. Національні джерела адміністративного права	61
3.2.1. Конституція України як основне джерело адміністративного права	61
3.2.2. Законодавчі акти (нормативно-правові) як джерела адміністративного права	62
3.2.3. Закони як джерела адміністративного права	63
3.2.4. Підзаконні нормативні акти (нормативні правові) як джерела адміністративного права	64
3.3. Міжнародні джерела адміністративного права	66
3.3.1. Міжнародні договори як джерела адміністративного права	66
3.3.2. Юридичні акти Європейського Союзу як джерела адміністративного права в контексті правотворчої діяльності	67
3.3.3. «М'яке право» в системі джерел адміністративного права	69
3.4. Рішення судових органів у системі джерел адміністративного права	71
3.4.1. Практика Європейського суду з прав людини як джерело адміністративного права	72
3.4.2. Рішення Конституційного Суду України в системі джерел адміністративного права	72

3.4.3. Рішення Верховного Суду в системі джерел адміністративного права	74
3.5. Неформалізовані квазіджерела адміністративного права	75
3.6. Юридична сила формалізованих джерел адміністративного права	77
Розділ 4	
СУБ'ЄКТИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	80
4.1. Поняття та система суб'єктів публічного адміністрування	80
4.1.1. Поняття суб'єкта публічного адміністрування	80
4.1.2. Ознаки суб'єкта публічного адміністрування	82
4.1.3. Групи суб'єктів публічного адміністрування	83
4.2. Компетенція суб'єкта публічного адміністрування	86
4.2.1. Компетенція суб'єкта публічного адміністрування: сутність і структура	86
4.2.2. Повноваження суб'єктів публічного адміністрування	88
4.2.3. Наділення адміністративними повноваженнями, делегування адміністративних повноважень	91
4.3. Роль Президента України в системі виконавчої влади	94
4.4. Система органів виконавчої влади	96
4.4.1. Рівні органів виконавчої влади	97
4.4.1.1. Кабінет Міністрів України	98
4.4.1.2. Система центральних органів виконавчої влади	101
4.4.1.2.1. Міністерства	104
4.4.1.2.2. Інші центральні органи виконавчої влади	108
4.4.1.2.3. Центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом	112
4.4.2. Місцеві державні адміністрації	114
4.4.3. Порядок утворення, реорганізації та ліквідації органів виконавчої влади	117
4.4.4. Військово-цивільні адміністрації	117
4.5. Суб'єкти місцевого самоврядування	122

Розділ 5

ПРИВАТНА ОСОБА ЯК СУБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА 130

5.1. Місце приватної особи в системі суб'єктів адміністративного права 130

- 5.1.1. Види приватних осіб 132
 - 5.1.1.1. Громадяни України 132
 - 5.1.1.2. Іноземці, особи без громадянства 135
 - 5.1.1.3. Фізичні особи-підприємці 139
 - 5.1.1.4. Підприємства, установи, організації як суб'єкти адміністративного права 140

5.2. Адміністративна правосуб'єктність приватної особи 143

- 5.2.1. Адміністративна правоздатність 143
- 5.2.2. Адміністративна дієздатність 144
- 5.2.3. Адміністративна деліктоздатність 145
- 5.2.4. Загальний та спеціальний адміністративно-правовий статус приватної особи 146

5.3. Суб'єктивне публічне право 148

- 5.3.1. Сутність суб'єктивних публічних прав приватної особи 148
- 5.3.2. Окремі суб'єктивні публічні права та їх реалізація 149
 - 5.3.2.1. Право на участь в ухваленні рішень 151
 - 5.3.2.2. Право на звернення 153
 - 5.3.2.3. Право на доступ до публічної інформації 161
 - 5.3.2.4. Право на свободу мирних зібрань 169
 - 5.3.2.5. Право на свободу об'єднань 171

Розділ 6

АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ 174

6.1. Поняття, ознаки та види адміністративних послуг 174

- 6.1.1. Поняття адміністративної послуги 174
- 6.1.2. Ознаки адміністративної послуги 176
- 6.1.3. Відмінність адміністративної послуги від інших видів послуг у публічній сфері 177
- 6.1.4. Види адміністративних послуг 179
- 6.1.5. Принципи надання адміністративних послуг 180

6.2. Суб'єкти відносин щодо надання адміністративних послуг 183

6.2.1. Суб'єкт звернення	183
6.2.2. Суб'єкт надання адміністративних послуг	185
6.2.3. Центри надання адміністративних послуг	191
6.2.4. Адміністратори	193
6.3. Порядок надання адміністративних послуг	195
6.3.1. Стадії процедури надання адміністративної послуги	195
6.3.2. Юридичні документи та дії, що супроводжують процедуру надання адміністративних послуг	199
6.3.3. Плата за надання адміністративних послуг (адміністративний збір)	200
6.3.4. Вимоги до якості надання адміністративних послуг	203
Розділ 7	
ІНСТРУМЕНТИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	208
7.1. Поняття інструмента публічного адміністрування	208
7.1.1. Види інструментів публічного адміністрування	209
7.1.2. Вибір інструмента публічного адміністрування	211
7.2. Форми публічного адміністрування	212
7.2.1. Нормативно-правовий акт як інструмент публічного адміністрування	212
7.2.2. Види нормативно-правових актів	213
7.2.3. Вимоги до нормативно-правового акта	215
7.2.4. Порядок підготовки та ухвалення нормативно-правового акта	215
7.2.5. Підготовка проекту нормативного акта	216
7.2.6. Зміст і значення антикорупційної експертизи нормативно-правового акта	217
7.2.7. Державна реєстрація нормативно-правового акта	218
7.2.8. Процедура оприлюднення та набрання чинності нормативним актом	219
7.2.9. Підстави для визнання нормативного акта протиправним	220
7.2.10. Зв'язок протиправності з фактом недотримання формальних вимог під час підготовки та видання акта	222
7.3. Індивідуальний (адміністративний) акт як інструмент публічного адміністрування	222
7.3.1. Види індивідуальних актів	224

7.3.2. Процедура ухвалення (видання) індивідуальних актів	227
7.3.3. Чинність індивідуального акта	229
7.3.4. Нікчемність адміністративного акта	230
7.4. Адміністративний договір	231
7.4.1. Поняття, юридичне значення та ознаки адміністративного договору	231
7.4.2. Види адміністративних договорів	233
7.4.3. Укладання адміністративних договорів	235
7.4.4. Чинність адміністративного договору	237
7.4.5. Нікчемність адміністративного договору	238
7.4.6. Підстави визнання адміністративного договору нікчемним	239
7.5. Учинення інших юридично значущих адміністративних дій	240
7.6. Здійснення матеріально-технічних операцій	241
7.7. План як інструмент публічного адміністрування	242
7.7.1. Поняття, юридичне значення та ознаки плану	242
7.7.2. Сфера застосування планів	245
7.7.3. Види планів	245
7.8. Фактична дія як інструмент публічного адміністрування	247
7.8.1. Поняття, юридичне значення та ознаки фактичної дії	247
7.8.2. Сфера застосування фактичних дій	248
7.8.3. Основні види фактичних дій	248
7.8.3.1. Інформування населення	249
7.8.3.2. Проведення перевірки	249
7.8.3.3. Здійснення моніторингу як інструмент публічного адміністрування	250
7.8.3.4. Надання довідок	251
7.8.3.5. Виплата грошових коштів	252
7.8.3.6. Адміністрування реєстрів	252
7.9. Адміністративний розсуд у публічному адмініструванні	253
7.9.1. Умови застосування адміністративного розсуду	255
7.10. Заходи адміністративного примусу	257
7.10.1. Поняття адміністративного примусу	257

7.10.2. Адміністративно-запобіжні заходи в діяльності публічної адміністрації	260
7.10.3. Заходи адміністративного припинення	264
7.10.4. Адміністративні стягнення	271
7.11. Адміністративно-правові режими	272
7.11.1. Поняття та класифікація адміністративно-правових режимів	273
7.11.2. Надзвичайні адміністративно-правові режими	275
7.12. Контроль та нагляд	278
7.12.1. Адміністративний (публічний) контроль	278
7.12.2. Адміністративний нагляд	280
7.13. Електронне врядування	281
7.13.1. Поняття електронного врядування	281
7.13.2. Елементи електронного врядування	283
7.13.3. Співвідношення понять «електронне врядування», «електронна держава», «електронна демократія», «електронний парламент», «електронний уряд», «електронний суд»	287
Розділ 8	
АДМІНІСТРАТИВНА ПРОЦЕДУРА	291
8.1. Розуміння адміністративної процедури	291
8.1.1. Поняття та ознаки адміністративної процедури	291
8.2. Види адміністративних процедур	292
8.2.1. Реєстраційні процедури	294
8.2.2. Дозвільні процедури	295
8.2.3. Інспекційні процедури	296
8.2.4. Процедури притягнення до адміністративної відповідальності	297
8.3. Принципи адміністративної процедури	298
8.3.1. Система принципів адміністративної процедури. Загальні принципи адміністративної процедури	298
8.3.2. Зміст спеціальних принципів адміністративної процедури	300
8.4. Учасники адміністративної процедури	304
8.4.1. Адміністративний орган	305

8.4.2. Адресат (зокрема заявник) адміністративної процедури	306
8.4.3. Заінтересовані особи	308
8.4.4. Представництво в адміністративній процедурі	309
8.5. Стадії адміністративної процедури. Ініціювання та початок провадження	310
8.5.1. Підготовка справи до розгляду	311
8.5.2. Розгляд і вирішення справи	312
8.5.3. Оформлення адміністративного акта, його доведення до відома адресатів й заінтересованих осіб	313
8.5.4. Перегляд адміністративного акта	314
Розділ 9	
ЗАХИСТ ПРИВАТНОЇ ОСОБИ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	318
9.1. Поняття інструментів захисту прав, свобод та інтересів приватних осіб у сфері публічного адміністрування	318
9.1.1. Види інструментів захисту особи та їх співвідношення між собою	319
9.2. Медіація як альтернативний спосіб вирішення адміністративних спорів	321
9.3. Поняття адміністративного оскарження	326
9.3.1. Підстави та порядок подання скарги	327
9.3.2. Предмет адміністративного оскарження	328
9.3.3. Суб'єкти адміністративного осадження	329
9.3.4. Процедура розгляду та вирішення справи за скарою	329
9.3.5. Можливі наслідки розгляду скарги	331
9.4. Відшкодування шкоди, завданої суб'єктами публічної адміністрації приватним особам	332
9.4.1. Підстави та процедури, за якими суб'єкт публічного адміністрування відшкодовує шкоду, завдану приватній особі	336
9.4.2. Способи відшкодування шкоди	337

Глава II ОСОБЛИВЕ АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

Книга I СЛУЖБОВЕ ПРАВО

Розділ 1	
ПУБЛІЧНА СЛУЖБА	340
1.1. Поняття та види публічної служби	340
1.2. Поняття і сутність державної служби та служби в органах місцевого самоврядування як основних різновидів публічної служби	351
Розділ 2	
ПРАВОВИЙ СТАТУС ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ	358
2.1. Поняття державного службовця. Посади державної служби та їх категорії	358
2.2. Обов'язки та права державного службовця	362
2.3. Вступ на державну службу. Проходження державної служби і службова кар'єра	365
2.4. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність державного службовця	374
2.5. Матеріальне й соціальне забезпечення державного службовця	378
2.6. Припинення державної служби	381
Розділ 3	
ПРАВОВИЙ СТАТУС СЛУЖБОВЦЯ В ОРГАНІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	384
3.1. Поняття службовця в органі місцевого самоврядування. Посади в органах місцевого самоврядування та їх категорії	384
3.2. Обов'язки та права службовця в органі місцевого самоврядування	388
3.3. Вступ на службу в органі місцевого самоврядування. Проходження служби в органі місцевого самоврядування і службова кар'єра	391

3.4. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність службовця в органі місцевого самоврядування	398
3.5. Матеріальне й соціальне забезпечення службовця в органі місцевого самоврядування	400
3.6. Припинення служби в органі місцевого самоврядування	402

Розділ 4

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНИМ ПРОЯВАМ

У ПУБЛІЧНІЙ СЛУЖБІ	405
4.1. Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища	405
4.2. Обмеження щодо одержання подарунків. Запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поводження з ними	408
4.3. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності	414
4.4. Інші антикорупційні обмеження для публічних службовців	418
4.5. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів	422
4.6. Правила етичної поведінки публічних службовців	426
4.7. Фінансовий контроль щодо публічних службовців	432

Розділ 5

ПРОХОДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

5.1. Проходження державної служби	440
5.2. Вступ на державну службу	440
5.3. Службова кар'єра	446
5.4. Припинення державної служби	449
5.5. Особливості проходження служби в органах місцевого самоврядування	452

Розділ 6

ДИСЦИПЛІНАРНА ТА МАТЕРІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

6.1. Підстави дисциплінарної відповідальності державних службовців	458
---	------------

6.2. Порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності	459
6.3. Система дисциплінарних стягнень та принципи їх застосування	461
6.4. Матеріальна відповідальність державних службовців ..	464

КНИГА II
АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНЕ ПРАВО

Розділ 1

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ВИД ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	466
1.1. Поняття та ознаки адміністративної відповідальності ..	466
1.2. Відмежування адміністративної відповідальності від інших видів юридичної відповідальності	470
1.3. Принципи адміністративної відповідальності	473
1.4. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в разі їх фіксації працюючими в автоматичному режимі спеціальними технічними засобами	474
1.5. Адміністративна відповідальність юридичних осіб	478

Розділ 2

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ	483
2.1. Поняття адміністративного правопорушення	483
2.2. Ознаки адміністративного правопорушення	483
2.3. Відмежування адміністративного правопорушення від кримінального правопорушення	485
2.4. Відмежування адміністративного правопорушення від дисциплінарного правопорушення	488

Розділ 3

ЮРИДИЧНИЙ СКЛАД АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ	491
3.1. Поняття юридичного складу адміністративного правопорушення	491

3.2. Структура юридичного складу адміністративного правопорушення	491
3.3. Види юридичних складів адміністративного правопорушення	497
Розділ 4	
ЗАХОДИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	501
4.1. Поняття адміністративного стягнення	501
4.2. Види адміністративних стягнень	501
4.3. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх осіб за вчинення адміністративних правопорушень	508
4.4. Загальні правила накладення адміністративних стягнень	509
Розділ 5	
ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ	513
5.1. Поняття та особливості проваджень у справах про адміністративні правопорушення	513
5.2. Докази у справах про адміністративні правопорушення	514
5.3. Права та обов'язки осіб, які беруть участь у провадженні у справах про адміністративні правопорушення	515
5.4. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення	520
5.5. Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення	525
СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ	528
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	561
ДОДАТОК	573

РОЗДІЛ 1 АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА¹

1.1. Основоположні категорії адміністративного права

1.1.1. Публічне адміністрування як форма реалізації публічної влади

П'ять із половиною тисячоліть тому людство вступило в державно-правову дійсність. На сьогодні майже не залишилося людей, які живуть поза межами цих феноменів. Тим самим держава і право характеризуються прогресивністю, в іншому разі вони б не утвердилися на всій території Землі та не охопили би своїм впливом усіх людей.

До основних ознак держави належать:

- 1) територія, що визнана світовою спільнотою;
- 2) люди, які пов'язані з державою громадянством (підданством);
- 3) публічна влада;
- 4) норми права;
- 5) податки;
- 6) державний примус, який може застосовуватися публічною владою для захисту від порушень норм права чи несплати податків;
- 7) зовнішні атрибути (прапор, гімн, герб).

Ці ознаки є універсальними, властивими будь-якій державі.

Визначаються також **ознаки, що характеризують публічну владу:**

- об'єднує народ (населення країни) за територіальною ознакою, створює територіальну організацію підвладних;

¹ За загальною редакцією Валентина Галуцька.

➤ здійснюється спеціальним апаратом, відокремленим від суспільства, для керівництва ним із застосуванням різних владних методів (заохочення, переконання і примусу);

➤ відзначається суверенітетом, який означає незалежність реалізації публічної влади від бажань об'єктів влади;

➤ верховенство, обов'язковість рішень для іншої влади;

➤ публічність, тобто всезагальність і безособовість, що є виразом усезагальної волі¹;

➤ нормативне регулювання суспільних відносин, що виявлено в можливості публічної влади видавати загальнообов'язкові правила поведінки.

Важливо пам'ятати, що публічна влада ширша за змістом за державну, оскільки публічні суб'єкти – це органи державної влади й місцевого самоврядування та інші невіддані суб'єкти делегованих владних повноважень під час здійснення виконавчих функцій. Тим самим будь-яка державна влада є публічною, але не всяка публічна влада є державною.

Отже, публічна влада – це здатність публічних суб'єктів² впливати на суспільні відносини між людьми з приводу організації їхньої сумісної діяльності з метою реалізації публічного інтересу³.

Згідно з принципом розподілу влад і конституційних норм державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову⁴.

Зовнішньою формою реалізації державної влади є:

➤ для законодавчої влади – законотворчість;

➤ для виконавчої влади – **публічне адміністрування**;

➤ для судової влади – правосуддя⁵.

У цій тріаді ми виділяємо виконавчу владу, що реалізує свої завдання (функції) на основі норм адміністративного права.

Сутність виконавчої влади є:

1) реалізація та виконання законів на території всієї держави;

¹ Кравчук М. Теорія держави і права. Проблеми теорії держави і права: навчальний посібник. Тернопіль: Карт-бланш, 2002. С. 43.

² Публічні суб'єкти – це суб'єкти державної влади і місцевого самоврядування та недержавні суб'єкти відповідно до делегованих владних повноважень під час здійснення виконавчих функцій.

³ Мельник Р., Бевзенко В. Загальне адміністративне право: навчальний посібник; за заг. ред. Р. Мельника. Київ: Ваіте, 2014. 376 с.

⁴ Ст. 6 Конституції України.

⁵ Мельник Р. Загальне адміністративне право в питаннях і відповідях: посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 308 с.

- 2) публічне забезпечення прав і свобод людини і громадянина;
- 3) публічне адміністрування в різних сферах суспільного життя – соціально-культурній, адміністративно-політичній, фінансово-економічній та ін.;
- 4) сприяння задоволенню життєвих потреб населення, коли забезпечити їх за рахунок приватної ініціативи неможливо.

Тим самим, зовнішнім виразом реалізації юридичної діяльності виконавчої влади є **публічне адміністрування**.

Приклад: у процесі здійснення публічного адміністрування Кабінет Міністрів України здійснює виконання Конституції та законів України, уживає заходів щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина, щодо створення сприятливих умов для вільного і всебічного розвитку особистості та ін.¹

Французькі вчені-юристи вважають, що публічне адміністрування – це адміністративна діяльність суб'єктів публічної адміністрації, що здійснюється з метою задоволення публічного інтересу. Вони негативно відмежують від публічного адміністрування, по-перше, юридичну діяльність, спрямовану на задоволення приватних інтересів, по-друге – законодавчу та судову діяльність держави². Класик континентального адміністративного права О. Маєр доводить, що публічне адміністрування полягає в діяльності суб'єктів публічної адміністрації з виконання виконавчих функцій. При цьому він відмежує від такої діяльності здійснення виконавчою владою політичних функцій³. Іспанські вчені доводять, що спроба виділити абстрактну державну функцію публічного адміністрування і побудувати на її основі предмет адміністративного права була однією з найдовших в історії іспанської науки, а також однією з найбільш марних. Утома від цих тривалих діалектичних зусиль виявилася в дивовижній остаточній формулі негативного визначення: публічним адмініструванням стала вважатися будь-яка діяльність держави, окрім законодавчої, судової та кримінальної процесуальної⁴.

Отже, публічне адміністрування як форма реалізації публічної влади характеризується:

¹ Про Кабінет Міністрів України : Закон від 27.02.2014 № 794-VII.

² Le Droit Administratif. URL : http://static.luiss.it/erasmuslaw/francia/amm_intro.htm

³ Mayer Otto: Deutsches Verwaltungsrecht. Bd. 1. Leipzig, 1895. URL : http://www.deutschestextarchiv.de/book/show/mayer_verwaltungsrecht01_1895

⁴ Eduardo García De Enterría. Curso De Derecho Administrativo. Decimoquinta Edición. Editor: Thomson Reuters (Legal) Limited / Civitas, 2011. El Libro Tiene 872 Página.

- 1) зовнішнім виразом реалізації завдань (функцій) виконавчої влади;
- 2) адміністративною діяльністю публічної адміністрації;
- 3) здійснюється виключно з метою задоволення публічного інтересу;
- 4) негативно відмежовується від:
 - законодавчої діяльності;
 - здійснення правосуддя та кримінальної процесуальної діяльності;
 - політичної діяльності;
 - діяльності, спрямованої на задоволення приватних інтересів.

Публічне адміністрування як форма реалізації публічної влади – це адміністративна діяльність суб'єктів публічної адміністрації, яка є зовнішнім виразом реалізації завдань (функцій) виконавчої влади, що здійснюється з метою задоволення публічного інтересу й негативно відмежовується від законодавчої судової та політичної діяльності¹.

1.1.1.1. Види публічного адміністрування

За змістом види публічного адміністрування поділяються на такі:

1. Надання публічною адміністрацією адміністративних послуг, у результаті чого найбільш повно реалізується людиноцентристська теорія адміністративного права, коли публічна адміністрація має якнайповніше задовольняти права, свободи й законні інтереси фізичних та юридичних осіб.

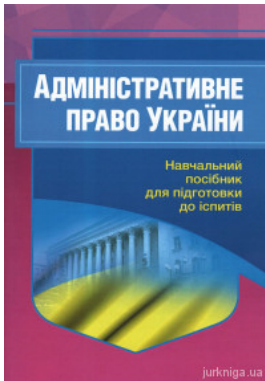
Приклад: центри надання адміністративних послуг надають фізичним і юридичним особам понад двісті адміністративних послуг за системою єдиного вікна².

2. Здійснення виконавчо-розпорядчої (публічної управлінської) діяльності, у процесі якої публічна адміністрація здійснює

¹ Термін **публічне адміністрування** (анг. Public administration) відображає людиноцентристське спрямування адміністративного права України. У теорії та практиці адміністративного права минулої епохи використовувалася категорія «державне управління» як наслідок ідеологічно заангажованого перекладу цього терміна з документів ООН російською мовою та подальшого запозичення цієї російськомовної кальки в адміністративне право України. На жаль, категорія «державне управління» продовжує вживатися в чинній вітчизняній юриспруденції.

² Про адміністративні послуги : Закон від 06.09.2012 № 5203-VI; Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.05.2014 р. № 523 «Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг».

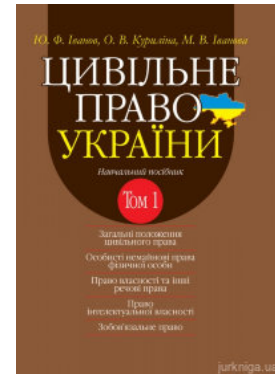
Книги, які можуть вас зацікавити

Адміністративне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів

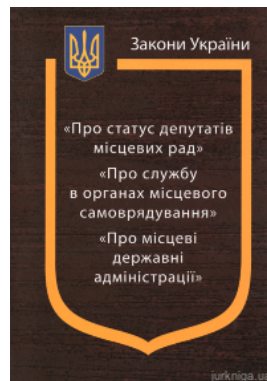
Цивільне право України. Том 2. Навчальний посібник у 2 томах. Видання 2-ге доповнене і перероблене

Цивільне право України. Том 1. Навчальний посібник у 2 томах. Видання 2-ге доповнене і перероблене

Кодекс адміністративного судочинства України

Закони України "Про статус депутатів місцевих рад", "Про службу в органах місцевого самоврядування", "Про місцеві державні адміністрації"

Адміністративна діяльність. Для підготовки до іспитів. Навчальний посібник

Перейти до галузі права
Адміністративне право

[Перейти на сайт](#) →